

## Лекція № 7

### **Тема: «Хомологія та хомотрофологія, їх суть, завдання, перспективи розвитку»**

#### План

1. Аргументація термінів в системі наук щодо живлення біоти, їжі та їди людини.
2. Закономірності та принципи харчування людини.

#### *Література*

1. Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л., Вигера А. С. Трофологія: вчення про живлення, їжу та їду : навч. посідник. – Київ : ЦП "Компринт", 2025. 250 с.
2. Вигера С. М. Трофологія. Київ : ЦП "Компринт", 2017. 125 с.
3. Вигера С. М., Ключевич М.М., Столяр С. Г. Трофологія. Посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2022. 187 с.
4. Ключевич М.М., Вигера С.М., Можарівська І.А., Чумак П.Я. Перспективи досліджень рослин і виробництва фіторесурсів згідно новітніх напрямків: плантологія та плантономія. "Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки" - наукове фахове видання Херсонського державного аграрно-економічного університету. 2025. Вип. 144. С. 82-87.
5. Ковальчук Р.Л., Вигера С.М., Ключевич М.М., Можарівська І.А. Експертно правовий сервіс і сертифікація виробництва харчових фіторесурсів і продукції. Аграрні інновації. Серія: Меліорація, землеробство, рослинництво. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 31. С. 75-79.
6. Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Холізм наук і освіти про здоров'я природи, якість харчових ресурсів, технології та їжу. Наукові аспекти збереження та відновлення природних ресурсів в умовах сучасного розвитку

суспільства : Наукова монографія. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2024. С. 561–572.

7. Ключевич М.М., Вигера С.М., Можарівська І.А., Венгер О.В. Трофічні процеси різновидностей гексапод у плантоєкосистемах (фітоценозах). "Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки" - наукове фахове видання Херсонського державного аграрно-економічного університету. 2025. Вип. 143. Частина 1. С. 139-144.

8. Вигера С.М., Ключевич М.М., Можарівська І.А., Венгер О.В. Зміна світогляду щодо вчення про надклас гексаподи із царства тварини. Sciences of Europe The journal is registered and published in Czech Republic, 2025. No 163. P. 4–7.

9. Ключевич М. М., Вигера С. М., Можарівська І. А., Ковальчук Р. Л. Теоретичні аспекти інноваційного світогляду щодо наук про царство рослин. Moderní aspekty vědy: LIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. С. 184–194.

10. Вигера С., Ключевич М., Ковальчук Р. Методологія освітніх програм школи філософії їжі та природокористування: навч.-метод. посібник / за наук. редакцією С. Вигери. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 137 с.

11. Вигера С. М., Ключевич М. М., Можарівська І. А. Інноваційна методологія покращення харчових фіторесурсів і продовольчої безпеки для мудрої їди. Moderní aspekty vědy: LI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 143–152.

## **Зміст лекції**

В останні роки особливого поширення набуває інноваційний науково освітній напрям про всебічне вивчення життєвих процесів людини розумної (*Homo sapiens*) на планеті Земля, а саме *хомології* (хомо – людина; логос - вчення). В основі здорового її життя є правильне харчування за рахунок використання різноманітностей органічного світу та ресурсів не органічної природи. Саме тому вкрай необхідним є обґрунтування розвитку *в хомології* такого напрямку як *хомотрофологія*, зокрема і введення нових аргументованих термінів щодо цього.

### **1. Аргументація термінів у системі наук щодо живлення біоти, їжі та їди людини**

Кожний вид органічного світу та його спільнота взаємопов'язані між собою системно, де домінантним джерелом життя є процес живлення біоти та харчування (їди) людини. Щодо цього процесу введено багато обґрунтованих, дублюючих і необґрунтованих термінів через недостатнє вивчення цього питання.

В абсолютній більшості не враховується найважливіший принцип в житті, а саме живлення, згідно якого на локальному, регіональному, державному та планетарному рівнях екосистем Терри, включаючи і територію України, формуються і функціонують свої специфічні закономірності життя та трофічні процеси на основі різноманітностей біоти за простою та класичною схемою: продуценти – консументи – редуценти.

На біосферному та трофосферному рівнях розвитку життя на планеті Тетта, людина розумна займає своє специфічне трофічне місце не лише в якості консумента (споживача органічної та неорганічної речовини), а також і живильного середовища або ж субстрату для багатьох різноманітностей біоти, яка розвивається як в середині організму людини, так і на її тілі. Така трофічна

специфіка також потребує використання відповідних аргументованих термінів щодо специфіки харчування людини розумної.

Викладене також засвідчує про нагальну необхідність введення новітніх та аргументованих біолого-трофологічних термінів щодо харчування людини в контексті живлення органічного світу.

Інформаційні джерела також засвідчують, що сучасні наукові та освітні терміни щодо харчування людини і живлення біоти, в ряді випадків, мають суперечливий та дискусійний характер і не несуть відповідну аргументацію. Це свідчить про нагальну необхідність успішного обґрунтування трофічних процесів в житті біоти і людей з введенням і вживанням аргументованих термінів з відповідним їх визначенням.

Поширеними і дискусійними термінами про живлення біоти та особливо їжі та їди людини є наступні: дієтологія, здорове харчування, оздоровче харчування, нутріціологія, нутриціологія, нутрігеноміка, нутрієнти, гігієна харчування з основами нутриціології, екотрофологія, броматологія, харчознавство, науки про харчування, трофологія, три трофіка життя, трофіка, нервова трофіка, харчові технології, фізіологія харчування, сила харчування, енергетична цінність харчування, гігієна харчування, основи фізіології та гігієни харчування, дієтичне харчування, лікувально-профілактичне харчування, превентивне харчування,

р

а

ц Представлене далеко не повне розмаїття термінів та їх визначень засвідчує про нагальну необхідність їх упорядкування, згідно міжнародного світогляду та науково-освітньої методології, виходячи із простого підходу – *назва термінів повинна відповідати суті та міжнародним принципам їх введення на основі латинської або ж давньогрецької мов.*

л Особливої уваги, з позицій науково-освітнього процесу, заслуговує аргументація щодо вживання терміну «трофологія». У межах території України

н

е

він відомий з 19 століття завдяки публікаціям Міхельсона А. Д. та Чудінова А. Н. в словниках іноземних слів протягом 1865–1910 рр. Там представлено наступне лаконічне визначення: *Трофологія – вчення про харчування організму.*

У Німеччині починаючи з 1956 року в ряді університетів введена дисципліна *екотрофологія*, де основна увага акцентується на здорове харчування людини.

Особливої уваги заслуговує аналіз термінів трофічного значення, що

Зокрема там наведено ряд термінів і визначень як оригінального, так і дискусійного значення, зокрема: дієтологія – наука про раціональне харчування здорових і хворих людей; трофіка – живлення та обмін речовин у тканинах організму; нервова трофіка – вплив нервової системи на живлення органів і тканин, на обмін речовин і на життєдіяльність організму; трофічний – стосується до трофіки, який керує живленням і життєдіяльністю організму; трофічна виразка – виразка пов'язана з розладами живлення, обміном речовин у тканинах організму; трофолог – фахівець із трофології; трофологія – наука про їжу, харчування; трофофіл – лист вищої рослини, що виконує функцію фотосинтезу (живлення) тощо.

Оригінальними та дискусійними в цьому виданні є терміни та визначення щодо нутриціології і нутріціології, зокрема: *Нутриціологія – збірний термін для позначення науки про харчування людини; Нутріціологія – наука про харчування людини та тварин; Нутрієнти – харчові речовини.* Зауважимо, що відносно цих специфічних термінів та визначень не вказаний період їх започаткування в Україні та авторство.

В умовах України основними термінами, щодо трофічних продуктів і страв для вживання людиною є наступні:

харчові продукти – харчі, страви, харчові речовини (нутрієнти), їжа, живильні продукти або ж інгредієнти, трофічні продукти тощо;

л

у

м

а

2) процеси вживання харчових продуктів та страв з них (їжі): живлення, харчування, їда, трофіка тощо.

Знавець української мови Авраменко підкреслює, що термін їжа в даному випадку можна використати у вигляді харчового продукту, харчів або ж страви, тоді як їда - фізіологічний процес споживання їжі (харчів, страв).

Переклад термінів, наведених українською мовою щодо вживання продуктів на латинську, давньогрецьку та інші поширені мови на світовому рівні має в певній мірі оригінальні результати, зокрема:

*живлення*: латинська – *nutritionis*; англійська – *nutrition*; французька – *la nutrition*; німецька – *ernährung*; польська – *odżywianie*; грецька – *thrēpsi*;

*харчування*: латинська – *cibus*; англійська – *food*; французька – *aliments*; німецька

- *їжа*: латинська – *cibus*; ; англійська – *food*; французька – *aliments*; німецька

- *їда*: латинська – *comedere*; англійська – *eating*; французька – *manger*; німецька – *essen*; польська – *jedzenie*; грецька – *trógonτας*;

- *трофіка*: латинська – *trophic*; англійська – *trophic*; французька – *trophique*; німецька – *trophisch*; польська – *troficzny*; грецька – *τροφικός*.

Аналіз цих термінів, засвідчує, що відносно процесу живлення, харчування і їди вони мають різні переклади на вище наведені мови, в ряді випадків і дискусійного характеру.

Цікавим та аргументованим є переклад терміну щодо процесу вживання їжі, а саме трофіка. Практично у всіх вище вказаних мовах, як і в українській, однозначно відомим є термін трофіка. Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови термін має наступне визначення: *трофіка* – *живлення та обмін речовин у тканинах організму*.

Виходячи із викладеного, щодо процесу вживання органічним світом, включаючи і людиною розумною, трофічних продуктів і бміну речовин в

організмі, логічним є узагальнюючий термін «*трофіка*». Така структуризація логічно підтверджується і згідно перекладу цього терміну на інші мови.

У такому випадку щодо харчових продуктів для вживання тваринами є слово корми або ж кормові продукти, а щодо людини – страви або ж їжа. Щодо безпосереднього вживання усією біотою, але без людини розумної, логічним є термін «*живлення*», який і на сучасному етапі широко вживається.

Щодо ж процесу вживання трофічних продуктів людиною, без сумніву логічними є терміни «*харчування або ж їда*». Обидва ці терміни наразі широко вживають як на науковому рівні, так і в повсякденному житті людського суспільства. Виходячи із викладеного, логічно, що ці терміни на сучасному етапі необхідно вважати синонімами, згідно перекладу на інші мови. Така аргументація потребує затвердження термінів харчування та їда в якості синонімів на законодавчому рівні.

Якщо порівняти визначення нутриціології та нутріціології згідно українського словника та мов європейських країн, то вони мають принципово інші відмінності. Так, згідно українського словника ці два терміни в загальному відповідають параметрам харчування людини, тоді як згідно перекладу із латинської, англійської та французької мов – не харчування людини, а живлення в загальному, що в Україні притаманно для рослин та іншої біоти.

Наведені терміни з різним тлумаченням щодо трофіки потребують їх структуризації з аргументованими визначеннями як щодо живлення біоти усіх царств, так і харчування (їди) людини, виходячи із сучасного наукового світогляду.

Таким чином, термін *живлення* логічним є для рослинного світу або ж продуцентів та інших представників органічного світу, що приймають участь в трофічному процесі: *вірусів, архей, бактерій, грибів, тварин*, які живляться в якості консументів і редуцентів. Щодо ж людини розумної, яка є представником консументів, загальноприйнятим є термін *харчування (їда)*. Об'єднуючим

терміном щодо трофічних ланцюжків всього органічного світу, включаючи і людину розумну, аргументованим терміном є *трофіка*.

Наведені терміни та логіка їх аргументації засвідчують, що узагальнюючі закономірності формування і функціонування трофічних процесів в житті всього органічного світу планетарного рівня, зокрема і людини повинен вивчати міждисциплінарний напрям трофологія на принципах її гармонізації з біологією, екологією та абіологією, на основі наступного визначення.

*Трофологія* (дав.-гр. трофῆ – харчування, їда; λόγος – наука) – вчення про закономірності живлення органічного світу, зокрема і їди людини, формування та функціонування трофічних ланцюжків згідно три трофіки життя (продуценти, консументи, редуценти) на всіх рівнях організації трофосфери, біосфери, е

к Інформаційні дані засвідчують, що на планеті Тегга життя в різних проявах розпочалося в межах 4 мільярдів років тому. Логічно, що першоджерелом життя різновидностей біоти стало її живлення в різних проявах. Це призвело, в свою чергу, до розширення видового складу органічного світу, зокрема за рахунок трофічних ланцюжків, еволюційно-генетичних процесів, кліматичних критеріїв рощо.

и Наразі на планетарному рівні розвиваються більше 2–3 мільйонів видів органічного світу, що далеко не точні дані і в майбутньому ця цифра здатна збільшуватися.

а Згідно сучасної систематики та класифікації весь органічний світ розмежований на відповідні царства та інші похідні, зокрема: не клітинні: (віруси в *Vira, Virus*); клітинні: прокаріоти (археї – *Archaea*, бактерії – *Bacteria*), еукаріоти (гриби – *Fungi*, рослини – *Plantae*, Тварини - *Animalia*). Зауважимо, що всі ці царства представлені лише на латинській мові, яка є найбільш наукоємною.

а Серед царства тварин найбільш чисельною у видовому відношенні групою біоти є надклас *гексаподи*, який в своєму складі має більше 1 млн. видів. Він, в ф

е

п

свою чергу класифікований на клас *ентогнати та інсекти*, а в трофічному відношенні розподілений на різні групи, зокрема: консументи, редуценти, запилювачі, ентомофаги, фітофаги, зоофаги, хомофаги тощо.

Усі наведені царства органічного світу мають свою специфіку щодо живлення та трофічних ланцюжків, що, в свою чергу, потребує введення аргументованих термінів, відповідно класичної схеми щодо сучасної систематики та класифікації царств органічного світу, наприклад (за С. Вигерою):

- *вірусотрофологія* – вчення про живлення вірусів;
- *археотрофологія* – вчення про живлення архей;
- *бактеріотрофологія* – вчення про живлення бактерій;
- *фунготрофологія* (мікотрофологія) – вчення про живлення грибів;
- *плантотрофологія* (*фітотрофологія*) – вчення про живлення рослин;
- *анімаліотрофологія* (*зоотрофологія*) – вчення про живлення тварин;
- *гексаподотрофологія* – вчення про живлення гексапод (комах або ж інсект) та ентогнат;
- *інсектотрофологія* – вчення про живлення інсект або ж комах;
- *ентогнатотрофологія* – вчення про живлення ентогнат;
- *хомотрофологія* – вчення про харчування (їду) людини.

Окремого підходу заслуговує трофологічний світогляд в житті людини розумної (*Homo sapiens*), яка є єдиним представником роду людина (*Homo*) царства тварин. Логічний підхід засвідчує, що наука про закономірності їди людини та живлення органічного світу в межах людського організму відповідає терміну *хомотрофологія* або антропотрофологія, що є менш наукоємним.

*Хомотрофологія* (лат. *homo* - людина; дав.-гр. *τροφή* – харчування, їжа; *λόγος* – наука) – вчення про закономірності харчування (їди) людини згідно її фізіологічних потреб на всіх рівнях розвитку (зародок, немовля, дитина, школяр, молодість, літній і похилий вік) та в контексті організації природою три

трофіки життя і трофічних ланцюжків біоти на всіх рівнях організації трофосфери в межах біосфери та екосфери (за С. Вигерою).

Встановлено, що людина є всеїдною істотою з перевагою використання в їжі страв із різних видів рослин. Людина, в свою чергу, є субстратом для видового розмаїття ряду біоти, зокрема вірусів, архей, бактерій, грибів, тварин тощо. Така особливість трофіки потребує окремого обґрунтування та вивчення з подальшим введенням відповідних термінів.

Позитивним є трофічний симбіоз життя і живлення ряду видів ендомікробіоти в організмі людини, де вони приймають активну участь в перетравленні страв (трофіці) на основі трійчастих критеріїв (живлення страв, що поступають в організм; живлення баластних речовин, живлення мікробіоти одна одної). Такий трофічний напрям вивчено слабо, особливо на клітинному та мембранному рівнях.

Актуальним в хомотрофології є обґрунтування термінів і їх визначень щодо життєдіяльності та трофіки іншої біоти в межах людського організму, з позитивними та негативними наслідками для людини. Адже відомо, що організм людини є середовищем і субстратом для певних видів органічного світу (вірусів, архей, бактерій, тварин тощо), створюючи відповідні асоціації всередині людини або ж зовні її на трофічних принципах.

Аналітичний світогляд засвідчує, що біоту, яка розвивається та живиться всередині іншого організму логічно називати *ендотрофобіотою* (лат. – endotrophobiota), а таку, що розвивається та живиться зовні на іншому організмі – *ектобіотою* (лат. – ectotrophobiota), з відповідними науковими назвами, зокрема: *ендобіотрофологія* (лат. – endobiotrophology) та *ектобіотрофологія* (лат. – ectobiotrophology) (за С. Вигерою).

В умовах конкретизації розвитку і живлення різновидностей біоти саме в межах людського організму логічною є наступна аргументація щодо наукового супроводу: живлення біоти всередині людини – *ендобіохомотрофологія* (лат. –

endobiohomotrophology), а зовні людського організму – *ектобіохомотрофологія* (лат. – ectobiohomotrophology). При цьому логічно враховувати в свою чергу симбіотичні властивості біоти на біологічному, екологічному та особливо трофологічному рівнях щодо життєдіяльності людини.

Викладений аналіз щодо трофіки людини в подальшому потребує класифікаційного поділу на окремо обґрунтовані специфічні терміни.

Логічно обґрунтувати також місце уже відомих термінів щодо харчування людини саме в хомотрофології: нутриціологія, нутріціологія, дієтологія, тощо. Адже домінантним в нутриціології та нутріціології є термін нутрієнти (лат. *nutrientia*), що означає поживні речовини – органічні та неорганічні речовини, які входять до складу їжі та їди з метою підтримання енергетичних і життєвих процесів.

Серед представників тваринного світу також особливої уваги заслуговує вивчення найбільш чисельного у видовому відношенні надкласу гексаподи, яких орієнтовно відомо більше половини всіх видів органічного світу. Надклас гексаподи потребує класифікації на такі трофологічні складові, як *гексаподотрофологія та її ентогнатотрофологія та інсектотрофологія*.

Без сумніву, що менші групи наведеного органічного світу потребують свого логічного та трофологічного обґрунтування щодо відповідної більш низької систематики та класифікації.

Логічно, що трофіку органічного світу не можливо обґрунтовувати і вивчати без знань розвитку біоти в конкретному середовищі та довкіллі. Адже на світовому рівні не відомі види органічного світу, які не мають розмноження та розвитку (вивчає біологія), середовища та довкілля (вивчає екологія та абіологія) та трофіки і трофічних ланцюжків (вивчає трофологія).

Такий підхід засвідчує про необхідність гармонізації біології, трофології, екології та її абіології в єдиний мультидисциплінарний життєвий напрям, а саме

вітатерралогія або ж і віталогія. Для цього запропоновані наступні визначення цих глобальних напрямків.

*Вітатерралогія* (vita – життя; terra – планета Земля; logos – слово, вчення) – вчення про закономірності формування і функціонування, на всіх рівнях організації біосфери та трофосфери планети Terra, життєвих процесів органічного світу, зокрема і людини, за гармонізації біології, трофології, екології та абіології (за С. Вигерою).

Більш узагальнюючим є напрям, що вивчає життєві процеси не лише в межах планети Terra, а також і поза її межами, а саме в космосі, де уже започатковані специфічні життєві процеси. Без сумніву, що в майбутньому ці процеси здатні розширюватися з перспективою заселення людиною та біотою не лише супутника, а також інших планет, де можливе започаткування життя, формування і функціонування специфічних екосфер, біосфер і трофосфер.

Виходячи із викладеного, логічним є вивчення вище наведених аспектів життя в межах планети Terra і в космосі, з обґрунтуванням на холі стичній основі, такого наукового напрямку як *віталогія*.

*Віталогія* (vita – життя; logos – слово, вчення) – мультидисциплінарне вчення про закономірності формування і функціонування, на всіх рівнях організації біосфери та трофосфери в межах планети Terra та космосі, життєвих процесів органічного світу, зокрема і людини, за гармонізації біології, трофології, екології та абіології (за С. Вигерою).

Немає сумнівів, що вище представлені освітні та наукові напрямки трофологічного спрямування потребують, з відповідною аргументацією, розмежування на інші складові з введенням новітніх термінів або ж за рахунок уточнення відомих термінів та їх визначень згідно сучасних вимог. Таким чином, сучасний світогляд засвідчує про нагальну необхідність структуризації наукових термінів щодо закономірностей живлення та розвитку біоти в конкретному середовищі, де особливе місце належить людині.

Саме такий підхід, в контексті з іншими, створить передумови здорового життя людського суспільства. Наприклад в умовах структуризації та обговорення питання щодо трофологічного та здорового процесу життя людини логічним є обговорення проблеми щодо створення конкретних або ж реструктуризації існуючих освітньо-наукових закладів.

Адже в умовах України уже існує оригінальна та дискусійна думка, а саме “... на сьогодні проблема здоров'я населення перестала бути прерогативою лікарів, які, за висловом Миколи Амосова, «...не уміють зробити людину здоровою, вони навіть не вміють навчити людину бути здоровою». І тому відповідальність за стан здоров'я населення беруть на себе технологи-харчовики і реалізують її саме шляхом розроблення інноваційних технологій та, на їхній основі, виробництво інноваційних харчових продуктів”, що є дискусійним з позицій біології, екології та особливо трофології і простої логіки.

Так, інформативні джерела біологічного спрямування засвідчують, що умовах всебічного розвитку рослинного світу, що вивчає плантологія, готують фахівців, що вирощують культурні рослини, а саме агрономи, які також і забезпечують правильне живлення рослин.

Саме вони забезпечують сталий розвиток екосистем фітоценозів, у т. ч. з метою забезпечення людства якісними харчовими продуктами. У той же час є фахівці, що забезпечують здоров'я рослин протягом формування та функціонування фітоценозів. Такими фахівцями є агрономи із захисту рослин.

Майже така ж ситуація спостерігається і в межах розвитку тваринництва, де зоотехніки забезпечують сталий розвиток тваринного світу, у т. ч. і за рахунок кормовиробництва, тоді як ветеринарні лікарі забезпечують здоров'я тварин.

Логіка засвідчує, що практично такий же науково-освітній світогляд притаманний і для розвитку людського суспільства. Суть його в тому, що закономірності життя та харчування людей повинні забезпечувати біологи та хомотрофологи, а здоров'я людей – медики та медики-дієтологи (між іншим

медиків також відносять до біологів), що потребує певного обговорення і на державному рівні.

Таким чином, представлений специфічний підхід потребує подальшого суттєвого та поглибленого обґрунтування трофічних ланцюжків в життєвих процесах органічного світу та гармонізації здорового життя людського суспільства на планеті Terra, що починають вивчати новітні напрямки вітатералогія та/або віталогія.

З метою успішного розвитку цих та інших напрямків щодо трофічних процесів, вкрай актуальним є покращення і поглиблення освітньо-науково-практичного процесу за рахунок підготовки відповідних фахівців інноваційного спрямування.

## **2. Закономірності та принципи харчування людини**

Людина розумна (*Homo sapiens*) займає особливе місце в біологічній, екологічній та трофологічній класифікації біоти.

Від сучасних людиноподібних мавп, крім певних анатомічних особливостей, вона відрізняється значним ступенем розвитку нематеріальної та матеріальної культури (включаючи будівництво споруд, виготовлення та використання знарядь праці), здатністю до специфічного харчування, мови, розвиненого абстрактного мислення, суспільного життя тощо. Чисельність населення планети Земля у 2016 році досягла позначки в 7 430 000 000 осіб, тоді як в Україні внаслідок міграційних процесів лише близько 40 млн., а нині значно менше.

Система харчування людей має свою специфіку як індивідуального, так і суспільного характеру, що потребує особливого обґрунтування, структуризації, класифікації та поглибленого вивчення.

*Травна система* включає травний канал і травні залози (слинні, печінка, підшлункова залоза). Це забезпечує, одночасно з диханням і кровообігом,

надходження необхідних поживних речовин із зовнішнього середовища та забезпечення організму енергією.

Важливим є те, що за обґрунтування та вивченні особливостей *трофології людини (хомотрофології)* необхідно враховувати концепцію системних наукових досліджень щодо суспільного та економічного стану людства, суть трофічних ланок в природних регулюючих механізмах біоти, сучасний стан природного середовища тощо. Саме такі та інші особливості потребують висвітлення щодо трофічної спеціалізації людей.

Відомо, що харчування людини є *джерелом життя та гармонійного розвитку суспільства*. Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) встановлено, що стан здоров'я визначають наступні чинники: індивідуальний спосіб життя та харчування – на 50 %, спадковість – 20, умови зовнішнього середовища – 20, медицина – на 10 %.

Враховуючи те, що на сучасному етапі міждисциплінарний напрям *трофологія* в системі наук про життя є новітнім і фрагментарного характеру, актуальність його розвитку не викликає сумнівів. Це є особливо актуальним виходячи із обґрунтування, розробки та впровадження стратегії і тактики *хомотрофології* та концепції гармонізації освітньо-науково-виробничого світогляду.

*Трофологія людини (антропотрофологія, хомотрофологія)* – вчення про закономірності здорового харчування людей на основі обґрунтованого та гармонійно поєднаного раціону смачних, корисних, якісних та безпечних продуктів в асортименті та оптимумі.